

רש"י

מסורת הש"ס

הנודר מן המבושל פרק ששי נדרים

ר"ן

נג.

עין משפט
נר מצוה

י' א מ"י פ"ט מהל'
נדרים הלכה י' סמג
לאון מ"י טו"ע י"ד
סמג י"ז טע"י י'
י' ב מ"י שם טו"ע שם
דג"ה:
ב' ג מ"י שם טו"ע שם
טע"י טו:
ב' ד מ"י שם טו"ע שם
טע"י פ:
י' ה מ"י טו"ע שם
טע"י ט:
י' ו מ"י שם ה' י
טו"ע שם טע"י י:
י' ז מ"י שם הלכה
י' טו"ע שם טע"י
פ:

מוסף רש"י

בקפלוטות. כתיב (ביצה
י' ע"ז דח).

תוספות

מהם ועד נשענין אש
אדם אומר שאל יאכל בשר
עד זמן פלוני שאסור בדרוש
דאם בזה תלוי דאי יואל
מהם אסור ה"י נתינת טעם
אסור דמיתה לה להדי:
הנודר מן החמרים מותר
בדבש. פירוש חלמך קונס
תמרים עלי מותר בדבש
היולא מהם דבש אקרי
תמרים [נא אקריין] וקשה
למאי לא תנא הנה דקדמי
בשאר בני תמרים אלו שאני
טועם אסור ביולא מהם:
התבוננות. עניני קשים
ועתה לאכל מותר בחומץ
היולא מין: כל ששם
תולדותיו עלי. פירוש שאני
מפסיד שמו להאשון כמו
דבש תמרים ששם תמרים
עליו נדר בתמרים אסור
דבש: והבנים בתרין.
בגמ' פריך היינו מנה
קמא: מותר בין תפוחים.
דקמא יין דעניני קאמר:
מותר בשמן שומשמן.
דקמא שמן הוא שמן זית:
מותר בדבש תמרים.
דקמא דכו וכו דבש
דקמא: מותר בחומץ
התבוננות. דקמא חומץ מין
טוב שמתוך מין חביריו
מותר בחבירות. אע"פ
שממין כרשין מן גלו שיש
לכן שם לוי: מן הירק
סבה מותר בירק שדה.
דקמא ירק של גינה:
הבנים היינו ת"ק. דברי
דבש תמרים איכא בינייהו
דמאי כי כל שדרכו לאכול
כי ומייר ששם תולדות
עליו דלתיכ לית ליה
[הנודר] דמותר מותר בין
וכל שאין דרכו לאכול כגון
תבוננות שאין דרכו לאכול
וחומץ חלש דרכו לאכול:
נדר בו אינו אסור אלא
ביצא ממנו. ת"ק לית ליה
דברי שמעון ותמרים אית
ליה דברי שמעון [ולאו
לגמרי כר"ש סבירא להו]
ודאי דבש תמרים לא
סבירא כותיה אלא דביניה
דקמא וי"ו וי"ו וי"ו וי"ו
מחירן תמרים לאכול
דבש אלא בתבוננות להו
שענין בחומץ וקשה דהו

כולי האי לדיוקא משמע דעמיה אכל מאי דנפיק מינייהו. וכי תימא
תינה בשאני טועם כיון דלא כריך וקאמר אפושאי אסורא הוא אכל
שאני אכל מאי איכא למימר דהא כיון דלא סגי ליה אס אמר קונס
פירות האלו דאי הכי משמע בין באכילה בין בהנאה ואיהו לא צעי
למסרינהו אלא באכילה הלכך כי אמר
שאני אכל ליכא שום הוכחה למישר
אפילו ביולא מהן איכא למימר דכיון
דהוה מאי למימר קונס פירות האלו
באכילה עלי וקאמר שאני אכל אף
יולא מהן משמע. ואמרו לפי זה דבשבוטה
דלא מאי למימר באכילה עלי דלשון
נדר הוא ועל כרחיה אית ליה למימר
שאני אכל לא מיתסר ביולא מהן.
ואחרים אומרים זה הוא דעת
הרמב"ם ז"ל דלא שנה נדר ולא שנה
שבוטה דלאו משום יתורא דלישנה
הוא אלא משום צעמון מוכיח כן
דלשון שאני אכל ושאינו טועם משמע
שאסור כל אכילה וטעמה הבאה מהם:
בתנאי' הנודר מן הפירות
מספונות מותר בחומץ ספונות.
ספונות ענינים שאינם מתבשלים
ועומדים צימי החורף: כל ששם
פולדו קרויה עליו. כגון דבש תמרים
וחומץ ספונות: ותמרים מתירים.
בגמרא פריך היינו ת"ק. ואיכא למידק
תנא קמא מני לא ר' יוסי ולא רבנן
דהא אמרינן לעיל [נב:] בפלוגתא דקוס
וחלז דכל היכא דקרו ליה קומא
דחלזא אסור אפילו לרבנן ודבש
תמרים וחומץ ספונות ליתסר מהאי
טעמא [י"ל] דלא דמי דלילו גבי קוס
דחלז הקוס לא נשתנה מצורה לזורה
דמעיקרא נמי כשהיה מעורב בחלז
באותה זורה עממה היה אכל הכא
הרי נשתנה הגוף. הרשב"א ז"ל. ועוד
דבסוק כי קרי ליה קומא דחלזא מפני
שעדין תורת חלז עליו קרו ליה ולא
להפריש בין זה לאחר שאין נקרא קוס
לא
אלא כי אמרו דבש תמרים וספונות עליהן אלא להפריש בין דבש תמרים
לדבש אחר ובין חומץ ספונות לחומץ אחר: **גב' חכמים** היינו ס"ק איכא בינייהו הא דתניא כלל אר"ש [נב:] שדרכו לאכול ודרכ
היולא ממנו לאכול כגון סמרים ודבש סמרים נדר בו אסור ביולא ממנו [נב:] ביולא ממנו אסור בו וכל שאין דרכו לאכול ודרכ היולא ממנו
לאכול נדר בו אסור ביולא ממנו. כך גרסין בהלכות הרמב"ם ז"ל. וה"פ דבזה פליגי ת"ק פליגי אדרשב"א בתרומהו דסבירא ליה לתנא
קמא דבין דרכו לאכול בין אין דרכו לאכול אסור בו ולא ביולא ממנו ורשב"א סבירא ליה דבשדרכו [לאכול] ודרכ היולא ממנו לאכול
אסור בשניהם ובשאיין דרכו לאכול ודרכ היולא ממנו לאכול אסור ביולא ממנו ולא בו ובהא מפיק ליה לת"ק לגמרי. ור' יהודה בן במיהל
סבר לה כר"ש בדרכו [לאכול] ודרכ היולא ממנו לאכול דאסור בשניהם ופליגי עליה בשאיין דרכו לאכול ודרכ היולא ממנו לאכול דרכי יהודה
בן במיהל לא שני ליה ומיתסר נמי בתרומהו ורשב"א שני ליה ולא מיתסר אלא ביולא ממנו. ורבנן בתראי דמתני' היינו ר' שמעון בן אלעזר
וסבירא דידהו קאי אחין דרכו לאכול דשרי הוא גופי. ומשמע על דמשום הכי משמע ממלתיה דלחיה גוואל [קאן] מדקמא סתמא ותמרים מתירים
דמשמע דלתרומהו פליגי ובמאי [נב:] ת"ק ור' יהודה לאיסורא שרי אינהו ומש"פ פירוש דלספונות קאי דליכא טעמא להיתסר דמשום שאין
דרכו לאכול איכא למימר דלא נתכוון אלא ליוצא מהן דלתמרים דשוו נמי תרומהו לאיסורא ליכא למימר דשרי רבנן בתראי מן התמרים דלישרי
בתמרים גופייהו ליכא טעמא להיתסר: ולענין הלכה קיימא לן כתנא קמא דבין בתמרים בין בספונות אינו אסור אלא בהן אכל לא
דבש וחומץ שלהן: **בתנאי' הנודר מן היין מותר ביין פחוס.** דכיון שיש לו שם לוי לא מיקרי יין סתם: **מותר בקפלוטות.** דלא הוי
בכלל כרישין: **מותר בירקות השדה.** דקמא ירק לא משמע אלא ירק גינה: **גב' מוסר בשמן שומשמן.** דבא"י אין מתבשלת כלל אלא בשמן זית:
של גריסין ואסור משום דקרו ליה מקפה דגריסין: ר' יוסי מסייר. דבאמריה קרו למקפה מקפה ולגריסין גריסין: **אסור בשום.** משום דמקפה
כולל כל דבר קפוי ועצה ושום נמי קרוי מקפה על שם שממחין אותו צמעת מים ונאכל צק: **מותר לנוס חיים.** שהנוס אינו כוסס אחת
אחת צפני עממה אכל פת כיון שהוא גוף אחד חיטה מיקרי. והכי איתא בירושלמי דגרסין התם [וספין] חטה ואת מר כן בתמיה אמר רבי יוסי
ארכא דבר שנה מתמי פיתה נקטה: ומימר בריך דברא דהא חיותא: **גב' מוסר בשמן שומשמן.** דבא"י אין מתבשלת כלל אלא בשמן זית:
ספק איסורא להומרא. וכיון דליכא מיעוטא דמתספקי מההוא מינא איכא לספוקי דלמא אפי' לאלו נתכוין: **אסור בירקות הגינה.** דקמא
ירק של גינה משמע ולא ירק שדה שיש לו שם לוי מיהו אפי' הנודר מן היין אסור בחמרא מבשלא. וכן כתב הרמב"ם ז"ל ולא דמי לירקות
השדה דהני מינא אחרינא יניהו אכל חמרא וחמרא מבשלא חד מינא יניהו ומפני שנתבשל לא הפסיד שמו: **בשביעות אסור בירקות**
השדה. אס נדר בשביעות א"ל לומר שנתכוון לירק גינה דהא אין זורעין ולא נטעין בשביעות אלא ודאי לירק השדה שעולה מאליו נתכוון:

בתנאי' מן הספונות. היינו ענינים קשים שמניתן בכרס כל ימי
הסמי ועושין מהן חומץ: כל ששם פולדו קרויה עליו. כגון חומץ
זה שיאל ממנו קרוי נמי על שם אמו חומץ ספונות ולא חומץ סתם:
נדר ממנו אסור ביולא וכו'. והכי נמי כי נדר בספונות אסור נמי
בחומץ היולא ממנו: **וחכמים מתירים.**
וקא פריך בגמרא היינו תנא קמא
דקמי מותר בחומץ ספונות: **גב' נדר**
בו. בתמרים: **אסור ביולא ממנו.**
דבש תמרים: כל שאין דרכו לאכול
כגון ספונות דדרכ היולא ממנו
לאכול וכן עממן אין דרכן לאכול. תנא
קמא דמתניתין דלמך מותר בחומץ
ספונות לית ליה דרכי שמעון בן
אלעזר אלא קסבר נדר בו אין אסור
אלא בו אע"ג שאין דרכו לאכול
וחכמים תנא בתרא אית להו דרכי
שמעון בן אלעזר ודקמי וחכמים
מתירים בו בגופו אכל ביולא ממנו
לא דאין אסור אלא ביולא ממנו
והיינו כר' שמעון בן אלעזר דלמך
לא נתכוון זה כי ורבי יהודה בן
במיהל היה אסור בו וביולא הימנו:
בתנאי' מן השמן. משמע שמן זית
להכי מותר בשמן שומשמן: **כרישין.** [נב:]
קטניות: **מותר בירקות השדה.** דהיינו
שם לוי ירק השדה ולא ירק סתם:
גב' מוסר בשמן שומשמן. לפי שאין
מאי צאי' שמן שומשמן אלא שמן זית
ובאותו שמן נדר: **מוסר ומוסר.** משמן
זית ומשמן שומשמן: **ספק איסורא**
להומרא. ומשמן שמסתפקין בו נדר
בין רב בין מעט: **אסור בירקות**
הגינה. גרי"ס המורה במסכת"א ז"ל.
ומותר בירקות השדה: עליהן סומכין
בשביעות שהפקירו הגנות לעניים
ואין מסתפקין אלא בירקות השדה:
גמ'

בירקות הגינה אמר רבי

[א] [תוספתא פ"ג ע"א],
[ב] [מכאן ע"ג: וי"ו],
[ג] [נ"א] ובשביעות אסור
בירקות השדה שעליהן כ"ו,
[ד] [פ"ט מהל' נדרים הלכה
י"ד], [ט] [ס"ו], [י] [מכאן ע"ג:
סוף המנאי' ש"ך לע"פ,
י' בירושלמי: נקטיה]

הגהות הב"ח

[א] גמ' שדרכו לאכול. וכן
בכל העמוד: (ב) רש"י
דכ"ה קטנים
קפלוטות גדולים הס"ד:

הגהות הגר"א

[א] גמ' נדר בו אסור. נ"ב
גיטת הירושלמי מותר וכן
עיקר: [ב] שם מיוצא ממנו
אסור. נ"ב מותר ככ"ע
[ועי' בהג"א י"ד ס' ו]
וכפ"ס ר"י ס' י"ח
ר"מ תמוס' וי"ד הרמב"ם
ופסקי חכמים:

פירוש הרא"ש

בתנאי' ספונות. ענינים
קשים ונשארין צפונים עד
ימות הסמי ואין ראויין
ליין ועושין מהם חומץ
ואית דגריסין ספונות כמו
סופי ענינים: כל ששם
תולדותיו קרויה עלי. אף
כי נשתנה מכתה על שם
עיקריו מנו דבש תמרים
וחומץ ספונות: והבנים
בתרין. בגמרא פריך
היינו ת"ק: **גב' כל שאין**
דרכו לאכול ודרכ
היולא ממנו לאכול. וכן
ספונות ת"ק פליגי אדר"ש
בין דבש תמרים שיש
בין ספונות דבשן שיש
בתרומהו ואסרי ספונות
גופייהו ור"ש אסור בדבש
תמרים וחומץ ספונות
ומתיר ספונות ורבנן
בתראי קיימי אלא דקאמר
ת"ק מן הספונות מותר
בחומץ ספונות אלא
בספונות גופייהו אסור
וחכמים מתירים ספונות
גופייהו: **בתנאי' ספני**
שהוא שם לוי. אכילה
קאי: **גב' בירקות שדה.**
אין קריין ירק סתם
והיה לומר לירקות הענין
כר"ש תכר שם לירק ולומר
ירקות שדה וכן כולל: אבל
לירקות שדה שיש להם
לפי שאין ירקות גינה מניין
שאין גילס כלל עבודה
ואוכלין ירקות שדה לפיכך
גלסן העולם ירקות סתם
הוא ירקות שדה:

לה למיתמי ותמרים אסורין בספונות ור"ס פי' לפי מה שפירש דספונות אין דרכן לאכול אלא היולא מהם יש לפירש ת"ק ורבי יהודה בן במיהל לית להו דר"ש בן אלעזר דלמך בספונות אסורין ולא אסרי אלא
ביולא מהם וי"ו איכא בינייהו דת"ק נקט מן התמרים מותר בדבש משמע דדוקא בתמרים וספונות ששם ראויין אסור בהם ומותר ביולא מהם הא נדר בתמרים שאינם ראויין לאכול אסור בין בהם בין ביולא מהם:
בשאר בני שבוע אסור בירקות גינה ומותר בירקות שדה. דקמא מירקות גינה נדר בירקות שדה כי להם שם על לוי בכל שאר שני שבוע ומירסא שמעון לה דקמא מותר בירקות שדה אלא אסור בירקות גינה
אכל ספק אלא תרין ליה: בבשביעות. פירוש שנה בשביעות בירקות שדה מניין בשביעות ששם אלא תרין ליה: ור"ש הלך סתם ירקות בשביעות ירקות שדה: בארץ ישראל.
דקמא שמן שלהן על זית: מותר דרביא. וי"ו נתכוון לאסור עממן אלא באותו מין שמתבשל הירק קמ"ל דגם אלוהו מתבשלת ירקות שדה עממן: